

MAGIŠKAS VEIDRODIS: MIESTO ATMINTIS FOTOGRAFIJOJE

Atstumas: **19.3 km**

Trukmė: **4 val 57 min**

Kaip mes prisimename Kauną? Kaip mūsų atmintyje Kaunas atrodo sovietmečiu ar tarpukariu? Su kokiais vaizdais jį siejame? Ar mūsų prisiminimai yra „autentiški“, susiję su mūsų patirtimis? O gal juos padiktuoja senos miesto nuotraukos, laikraščiuose, albumuose ar interneto platybėse matytos fotografijos?..

Magiškas veidrodis yra senovės Kinijos meno rūšis, kai viena bronzinės formos pusė nupoliruojama taip, kad tampa veidrodžiu, o kita pusė - išraižoma, dėl ko ryškioje šviesoje veidrodis tampa peršviečiamas ir ant sienos projektuoja jame išraižytą raštą. Šios magiškos veidrodžio bei fotoobjektyvo savybės tapo šios parodos metafora, nurodančia į abipusius vaizdo ir atminties ryšius.

Kaip mes prisimename Kauną? Kaip mūsų atmintyje Kaunas atrodo sovietmečiu ar tarpukariu? Su kokiais vaizdais jį siejame? Ar mūsų prisiminimai yra „autentiški“, susiję su mūsų patirtimis? O gal juos padiktuoja senos miesto nuotraukos, laikraščiuose, albumuose ar interneto platybėse matytos fotografijos?..

Parodoje bandome atskleisti, kaip kolektyvinėje vaizduotėje yra „kuriamas“ Kaunas - kokie nuotraukose užfiksuoti kraštovaizdžiai, pastatai ilgainiui tapo neatsiejama šio miesto vaizdinio dalimi. Čia pristatomos skirtingų laikotarpių „ikoninės“ fotografijos, mūsų kolektyvinėje atmintyje įtvirtinusios tokį miesto atvaizdą, kuris ir šiandien daugeliui siejasi ne tik su Laisvės alėja, Rotuše ar Soboru, - bet dažnai ir su pasikartojančiais šių vietų fotografijų rakursais.

Kartu keliame hipotezę, kad fotografijos dažnai pakeičia ar atstoja atmintį, jos mus skatina atsiminti tai, ko niekada nebuvo ir kuria tam tikrą miesto tapatybę. Kita vertus, fotografijos - tai ne tik nostalgiskas būdas „prisiminti“ miestą, jo istoriją. Tai ir neįkainojama priemonė, leidžianti nauju žvilgsniu pažvelgti į savo istoriją - kaip ji buvo sukonstruota ir kaip galėtų būti perkonstruota. Juk miesto fotografijos - tai viena galimų atminties ir istorijos dialogo formų, vienas iš istorijos rašymo scenarijaus variantų.

Šioje parodoje klausiamo: ar fotografija konstruoja kolektyvinę atmintį? O gal kolektyvinė atmintis formuoja fotografo žvilgsnį?

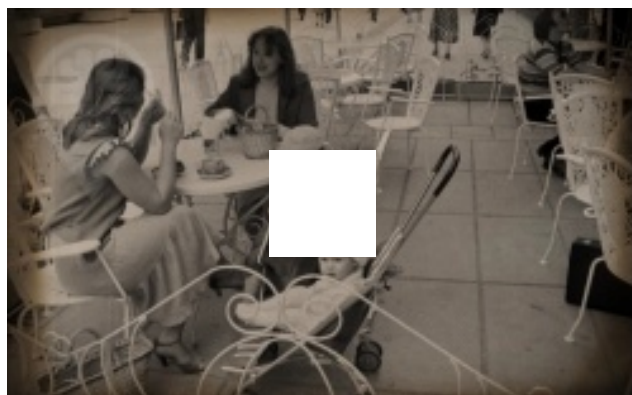
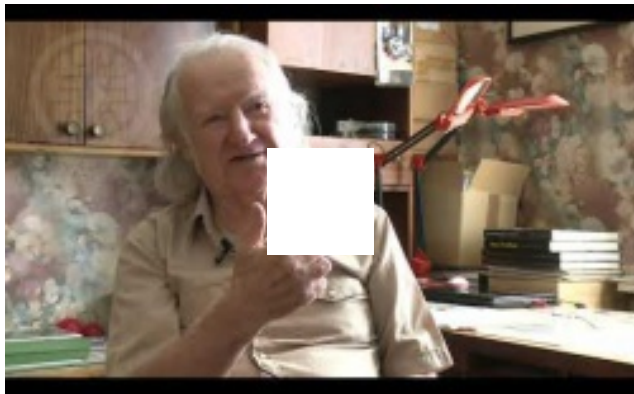
Taigi ar mūsų atmintis yra praeities veidrodis?.. Ar fotografija gali lyg veidrodis atspindėti miesto tikrovę?..

Parodos kuratorė Daiva Citvarienė

Istorinių tekstų autorius - Arvydas Pakštalis.

archyvų ir privačių A.Burkaus, A.Juknevičiaus bei fotomenininkų kolekcijų.

1 ALEKSOTO PANORAMA / UPĖ

Kaunas įsikūręs Nemuno ir Neries santakoje. Senasis miesto branduolys, apsuptas šių dviejų upių, nuo XV a. pradžios palaipsniui statėsi ir plėtėsi iki tos vietos, kuri dabar vadinama Miesto sodu. Iki XIX a. vidurio šioje Kauno dalyje vyko svarbiausi politiniai, kultūriniai ir ekonominiai miesto gyvenimo procesai. Vėliau Kaunui plečiantis vis didesnį vaidmenį įgavo naujamiestis, tačiau savitą senamiesčio gyvenimo ritmą ir toliau palaikė jį supančios upės, uostas, o Kauno rotušės, bažnyčių bokštai ir kiti senieji pastatai išliko svarbiais miesto orientyrais.

Po Antrojo pasaulinio karo tarsi laike sustojusi senoji miesto dalis savo veidą stipriai pakeitė XX a. devintajame dešimtmetyje, įgyvendinus Kauno senamiesčio regeneracijos planą.

Kauno panorama

šią vietą 1861 m. pasirinko ir fotografas Antalis Rohrbachas, kurio padaryti vaizdai yra laikomi pirmosiomis Kauno fotografijomis. Vėlesni fotografai - tiek mėgėjai, tiek profesionalai, - miesto panoramą fiksuodavo iš panašaus taško. Augantys medžiai ir besikeičiantis kalvų šlaitų reljefas pasitarnaudavo ir netradiciniams fotografavimo sprendimams. Įvairių laikmečių Kauno panoramos puikiai atskleidžia ne tik miesto architektūrinę raidą, bet kartu mums leidžia pamatyti, kaip Nemune keitėsi upeivystės gyvenimas. Kartu jos pasakoja tiltų, jungiančių Aleksotą su senamiesčiu, istoriją.

Pirmasis tiltas per Nemuną, sujungęs Aleksotą su senamiesčiu, buvo nutiestas XVIII a. pabaigoje. Veikiausiai jis buvo sezoninis ir, vengiant ledo lyčių bei potvynių žalos, stovėjo tik nuo pavasario iki rudens. 1914 m. Rusijos kariuomenė pastatė nuolatinį tiltą, tačiau jau 1915 m. besitraukdama jį sudegino. Ant išlikusių tilto atramų liekanų vokiečiai netrukus pastatė medinės sąramas. Tiltas vėl pradėjo funkcionuoti ir buvo naudojamas iki 1930 m. Tais metais šalia senojo tilto buvo baigtas statyti naujas tiltas, kuriam buvo suteiktas Vytauto Didžiojo vardas. 1940 m. pervadintas Aleksoto vardu tiltas 1941 m. buvo susprogdintas besitraukiančios sovietų armijos. Nors vokiečiai jį ir atstatė, tačiau 1944 m. patys besitraukdami – susprogdino. Grįžę sovietai įrengė laikiną medinį tiltą, tačiau 1946 m. jį nunešė potvynis. Galiausiai 1948 m. buvo pastatytas naujas tiltas suteikiant jam Aleksoto pavadinimą. Tiltas tarnauja iki šiol, tik 2008 m. Aleksoto vardas buvo pakeistas į Vytauto Didžiojo.

Potvyniai

Veikiausiai didesni ar mažesni pavasariniai potvyniai Kauną užklupdavo nuo pat miesto įsikūrimo. Ir gal net potvynių istorija Kaune yra ilgesnė nei pačio miesto istorija. Pirmųjų didžiųjų potvynių jau neatsimins niekas. Tačiau paskutinieji yra ryškūs jei ne atmintyje, tai dokumentuose ir fotografijose. Potvynių metu Kaunas iš mažojo Paryžiaus tapdavo mažąja Venecija. Savo mastu ir padaryta žala labiausiai išsiskyrė potvyniai, vykę 1926, 1931, 1936, 1946, 1958 m. Pastatyta Kauno Hidroelektrinė padėjo sunormalizuoti potvynių pavojų, tačiau visiškai jų išvengti iki šiol nepavyksta.

EN

EN

EN

2 ROTUŠĖS AIKŠTĖ

Kauno Rotušės aikštė yra seniausia miesto aikštė. Nuo XV a. joje veikė turgus. Ilgą laiką tai buvo bene vienintelė didesnė erdvė Kauno mieste, todėl joje vyko įvairūs paradaai bei kitos iškilės. Šioje aikštėje miesto Rotušė buvo pastatyta XVI a., bet panašų vaizdą į dabartinę ji įgavo tik XVIII a. Aikštė ne kartą keitė pavadinimą, XIX a. antroje pusėje ji buvo vadinama Soboro aikšte (nuo Jėzuitų bažnyčios pavertimo Aleksandro Neviškio soboru). Tarpukariu pertvarkius Rotušės aikštę, ją apželdinus, ji tapo dar patrauklesnė miestiečiams laisvalaikio praleidimui.

EN

3 KAUNO PILIS

EN

pilies, kuri buvo atstatyta XIV – XV a. Tačiau jos reikšmė jau buvo sumenkusi, o po 1655 m. karo su Maskva ir visai nustota naudoti miesto gynybai. Kauno pilis kentėjo ne tik nuo priešų užpuolimų, nemažą jos dalį pasiglemžė Neris. XIX a. antroje pusėje pilis buvo apstatyta mediniais namais ir palaipsniui virto lūšnynu. Pilies restauravimo ar net atstatymo reikalais buvo susirūpinta minint Vytauto Didžiojo metus 1930 m. Tačiau buvo spėta atlikti tik bokšto konservavimo darbus. Pilies ir priešpilio konservavimas buvo pratęstas sovietmečiu, tuo metu atlikti ir daliniai restauravimo darbai. 2010 – 2011 m. Kauno pilies vaizdas dar kartą pasikeitė atlikus kontraversiškus restauravimo darbus.

EN

1843 m. Kaunui tapus gubernijos centru buvo pradėta miesto plėtra, 1847 m. patvirtintas naujamiesčio planas, kuriame pagrindinė ašis buvo Nikolajevskij prospektas. Nuo XIX a. šeštojo dešimtmečio ekonominis ir kultūrinis centras po truputį pradėjo keltis iš senamiesčio į naujamiestį. Per Pirmąjį pasaulinį karą prospektas trumpam tapo Kaizerio Vilhelmo gatve, o 1919 m. jam buvo suteiktas Laisvės alėjos vardas. Joje ir toliau kūrėsi ir plėtojosi prekybos, viešojo maitinimo ir kultūrinės įstaigos. Nepaisant to, kad tuo metu gatvė kursavo konkė, vėliau zujo autobusai, ji tapo mėgiama kauniečių ir miesto svečių susitikimų ir laisvalaikio praleidimo vieta. 1946 – 1961 m. gatvei teko nelemtis būti pervadintai Stalino prospektu, tačiau nuo 1961 m. jai vėl buvo sugrąžintas Laisvės alėjos pavadinimas. 1982 m. gatvė pavirto pėsčiųjų zona, joje atsirado tokie akcentai kaip fontanas. Šiandien Laisvės alėja ir vėl keičia savo rūbą.

EN

EN

5 CENTRINIS PAŠTAS

EN

1924 m., tačiau darbai pajudėjo tik 1930 m. Pagal architekto Felikso Vizbaro projektą per porą metų buvo pastatyti nauji Pašto rūmai, tapę vienu iš svarbiausių reprezentacinių pastatų Laisvės alėjoje. 1935 m. pagrindinio fasado viršuje buvo sumontuotas elektroninis laikrodis, vertęs ne vieną praeivį užversti galvą į 5 aukštų pastatą, pagal to meto mastelius - beveik Kauno dangoraižį. Pastatas iš dalies savo funkcijas išlaikė iki šių dienų.

6

„MERKURIJUS“

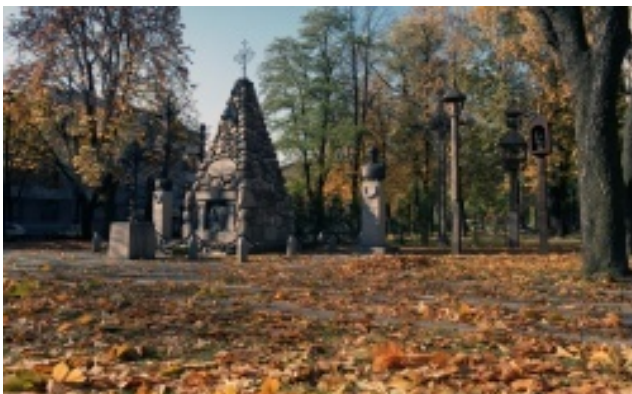
7 VIENYBĖS AIKŠTĖ

Vienybės aikštės istorija prasideda 1847 m., kada buvo patvirtintas Kauno Naujamiesčio planas. Naujai suformuotoje aikštėje XIX a. vyko turgus, todėl aikštė buvo vadinama Naujojo turgaus aikšte. Vienybės aikštės pavadinimas buvo suteiktas XX a. trečiajame dešimtmetyje. Vakarinėje aikštės dalyje įsikūrė Karo muziejus. Muziejaus sodyboje 1921 m. buvo pastatytas paminklas žuvusiems už Lietuvos laisvę, 1928 m. – Laisvės paminklas, 1934 m. – Nežinomo kareivio paminklas. Aikštėje pradėtos minėti miesto ir valstybinės šventės. Po Antrojo pasaulinio karo sovietai sunaikino Karo muziejaus sodelio ansamblį, jis buvo atstatytas 1988

EN

8 SOBORAS

1895 m. rytinėje Nikolajevskij prospeko (dabar – Laisvės alėja) ašies dalyje buvo baigtos Kauno tvirtovės įgulos soboro statybos. Tų pačių metų rugsėjį soboras buvo iškilmingai pašventintas suteikiant jam Šv. Petro ir Povilo vardą. Naujasis orientyras iš karto susilaukė ir Kauno fotografo Vaclovo Zatorskio dėmesio. Nors soboras buvo fotografuojamas ir vėliau, tačiau dažniausiai šis pastatas į objektyvą patekdavo kaip akivaizdi dominantė fotografuojant iš Laisvės alėjos ir Gedimino gatvės ašies arba miesto panoramas nuo Žaliakalnio.

1919 m. soboras buvo pertvarkytas į Šv. Arkangelo Mykolo (įgulos) bažnyčią. 1965 m. bažnyčia paversta į Vitrąžo ir skulptūros galeriją. 1991 m. vėl grąžinta tikintiesiems ir nuo 1996 m. paskirta Lietuvos kariuomenės Kauno įgulos reikmėms.

EN

9 EIGULIŲ MIKRORAJONAS

mikrorajone. 1973 – 1974 m. daugiabučių statybos persikėlė į naujai vystomą Kalniečių gyvenamąjį rajoną. 1984 m. šalia Vitebsko (dabar – Čečėnijos) aikštės iškilo vieni pirmųjų šešiolikaukščių Kaune. 1979 m. šalia augančio Kalniečių mikrorajono buvo pradėtas statyti Eigulių gyvenamasis daugiabučių rajonas. 1983 m. parengtas naujas Kauno generalinis planas, pradėtos Šilainių mikrorajono statybos. Šalia gyvenamųjų namų buvo siekiama sukurti ir tinkamą gyvenimui infrastruktūrą su darželiais ir mokyklomis, prekybos ir viešojo maitinimosi įstaigomis, kultūros ir aptarnavimo institucijomis.

10 KAUNO TVIRTOVĖS FORTAI

1879 m. Rusijos imperija nusprendė Kaune įrengti pirmosios klasės tvirtovę. Fortų ir kitų gynybinių įtvirtinimų statyba prasidėjo 1882 m. Iki 1889 m. buvo pastatyti septyni fortai, vėliau aštuntasis ir devintasis. 1912 m. buvo priimtas tvirtovės plėtros planas, tačiau jo nebuvo spėta įgyvendinti. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui Kauno tvirtovė neatlaikė ir buvo užimta vokiečių. Kaunui tapus laikinąja Lietuvos sostine apgriautos tvirtovės statiniai buvo bandomi įsisavinti. Dalyje fortų buvo įrengtos pigių butų kolonijos, kai kurie fortai

EN

Lietuvos piliečių žudymai.

11 KAUNO HIDROELEKTRINĖ

Kauno Hidroelektrinės statybos pradėtos 1955 m. truko ketverius metus. 1959 m. liepą Nemuno vaga buvo užtvenkta ir susiformavo Kauno marios. Tų pačių metų rudenį elektrinė pradėjo tiekti elektros energiją, o 1960 m. jau dirbo pilnu pajėgumu. Hidroelektrinės pastatymas buvo plačiai išnaudojamas propagandos tikslams, beveik nekalbant apie užlietus kaimus ir sulaužytus likimus. 2014 m. Kauno Hidroelektrinei suteiktas Kauno Algirdo Brazausko hidroelektrinės vardas.

EN

